

Szoftverjog – barát vagy ellenség?

Bevezető gondolatok egy szoftverjogi sorozathoz.

Alapvetően három magatartásforma létezik, mellyel egy jogász jelenlétét egy informatikusokból álló társaság képes leereagálni:

- utálják
- tartanak tőle
- kíváncsiak rá

Az első kategóriába tartozókat arra kérem, hogy azonnal lapozzanak tovább és pár nap múlva érdeklődjenek egy olyan barátjuknál, aki a két másik csoport egyikébe tartozik, hogy miről is szólt ez a cikk. Azokat, akik fenntartásokkal közelítenek minden doktorhoz – legyen az jogász vagy fogorvos – szeretném megnyugtatni, hogy a cikksorozat megírása során tisztán jószándék vezet. Legfőbb célom hogy a számítástechnika iránt érdeklődőket (kezdőket és profikat egyaránt), kicsit közelebb vigyem a jog világához, annak egy érdekes és mindenki számára érthető oldalát bemutatva. Mellesleg a fogorvosokkal én sem vagyok teljes mértékben kibékülve.

A kíváncsiakat arra bátorítom, hogy küldjenek e-mailt, kérdezzenek, írják meg, hogy miről szeretnének olvasni. Ígérem, hogy a sorozat összeállítását során figyelembe fogom venni ezeket a javaslatokat.

Tervek

A szoftver keletkezésének nemcsak gyakorlati, hanem jogi szempontból is különböző állomásai vannak. Ezért első körben a szoftver fogalmával kell tisztába jönnünk. Ezt követően szó esik majd az alkotásról magáról, arról hogy kik és milyen feltételekkel minősülhetnek szerzőnek, illetve hogy a szerzőket milyen védelem illeti meg.

Kiderül majd, hogy munkaviszonyban illetve azon kívül alkotott programok esetében milyen jogvédő eszközök állnak rendelkezésünkre. Kirtartó olvasóink megtudhatják, hogy mi az a felhasználási szerződés és miért hívja a jogászokon kívül mindenki más ezt „licencnek”. Ezek után teszünk egy rövid körutazást, melyben megismerkedhetünk ezen szerződések alaptípusainak jogi hátterével.

Reményeim szerint kitérünk majd arra is, hogy webes felületen milyen feltételek mellett lehet – akár értékesítési, akár más célból – szoftvereket közzétenni.

A szoftver(jog) tárgya

Egyesek szerint a szoftverjog, mint olyan, nem is létezik, hiszen sehol nincs egy önálló jogi kódex, amelyben minden, a szoftverekkel kapcsolatos jogi szabályozás megjelenne. Ráadásul rengeteg olyan jogterület van,

melyeket a szoftverekre – azok egyedi megjelenési tulajdonságai miatt – nehéz alkalmazni.

Mások szerint a szoftverekben semmi különleges nincs, semmi olyan, ami miatt külön említést érdemelnének. Én személy szerint úgy gondolom, hogy a bennünket körülvevő „digitális világ” élő és egyre fejlődő terület, mely nyilvánvalóan fontos részét fogja képezni a jövőnknek. Elég, ha csak az elektronikus kereskedelemre gondolunk. Ennek tulajdonképpen a háttérben működő szoftver a lelke, ahogy az egész virtuális világnak is. A terület különleges voltát pedig, úgy érzem, ezen a fórumon egyáltalán nem kell bizonygatnom.

Az, hogy a szoftverjog tárgya maga a szoftver – evidencia. Az viszont, hogy mi maga a szoftver, már rázósabb kérdés. Vegyük például a szoftver meghatározását. Mikor műszaki könyvekben kerestem e fogalom leírását, mintegy 15 különböző műben 15 eltérő változatot találtam. Ezek után talán nem meglepő, hogy a jogászok is meglehetősen bonyolultan látják a kérdést.

A jog számára elsődlegesen természetesen a jogszabályban, jelen esetben a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben rögzített meghatározás az irányadó.

Eszerint szerzői jogi védelmet élvez „a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is.” Mosolyogva vehetünk egy nagy levegőt, hiszen legalább már van mibe kapaszkodni, aztán persze lelkesedésünk alábbhagy, mikor felötlik bennünk, hogy nem ártana pontosan meghatározni, mi is az a „számítógépi programalkotás”, illetve a „hozzá tartozó dokumentáció”. A fenti sorokat boncolgatva rájöhetünk, hogy a jogászok tulajdonképpen a következő három csoportba próbálják besorolni a szoftvereket:

- 1, az operációs rendszerek,
- 2, a felhasználói programok,
- 3, az egyéb (ide tartozhatnak például a kiszolgálóoldali alkalmazások)

Az azért egyértelműen kitűnik a felsorolásból, hogy a védelem mindent átfog. Azaz majdnem mindent.

Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek (akkor sem, ha csatolófelület – informatikusul interfész – alapját képezi). A védelem további feltétele még az egyéni, eredeti jelleg. De ha ez az egyéni, eredeti jelleg

már a szoftver félkész állapotában is kirajzolódik, a védelem értelemszerűen e pillanattól kezdve megilleti a művet. Ehhez nincsen szükség semmiféle külön jogi hókuszpókuszra, nincs bejelentési kötelezettség, nem kell lajstromszámot kérni, a szerzőt megilleti a védelem, egyszerűen azért, mert szerző.

Ha tehát az Olvasó legközelebb kitalál néhány sort egy újságcikkhez vagy éppen egy program forráskódjához, majd le is írja, vagy bármilyen egyéb módon dokumentáljuk azt, akkor kérem, dőljön hátra egy kicsit és jóleső érzéssel a lelkében mélázzon el azon, hogy most szerzővé vált és az alkotása jogilag védett.

Persze azért nem árt a dolgot egy-két példányban lemásolni, és jól eltenni, mert a jog csak szerzői jogi jogsértések ellen véd, az áramszünet vagy merevlemez meghibásodása ellen nem. Ha ilyen módon veszik el szellemi alkotásunk, az bizony a mi hibánk.

A védett sajtópapír esete

Most, hogy már tudjuk, hogy minden sornyi programunk védett, áttérhetünk egy másik érdekes kérdésre. Tegyük fel, hogy reggeli közben – jobb épp nem lévén – a kezünk ügyébe eső sajtópapírra vetjük a kávé és a piritós közötti villanásnyi szünetben kiöltött világmegváltó gondolatunkat, mondjuk műszaki szervezési ismeretek témakörben. Védett vagy sem ez az alkotás?

Ilyen esetekben elsődlegesen mindig azt kell eldönteni, hogy mekkora darab sajtópapírunk volt és vajon az általunk leírtak meghaladják-e az „ötlet, elv, elgondolás” szintjét.

A szerzői jog keze ugyanis az említett területekre már nem ér el. Ilyenkor ugyanakkor segítségünkre lehet a Polgári Törvénykönyv, amely az alábbi módon rendeli védeni a sajtópapírokat: 86.§ (4) A személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartamát jogszabály határozza meg. Leszögezhetjük azt is, hogy a védelem nem függvénye a terjedelemtől. A szerzői jog ugyanúgy védi Pilinszky Négyorosát, mint Heller Huszonkettes csapdját. Nincsenek esztétikai követelmények sem, vagyis az egyetemi feladatként összetákoltt elégséggel jutalmazott kódunk ugyanúgy védett, mint azé az embertársunké, aki csodálatos módon jelest kapott. Persze ha arról van szó, hogy két különböző tanárhoz kell beadnunk a feladatunkat, s bár azokra ugyanúgy jelest kapunk, mint fent említett embertársunk, ám már egy merőben felületes összehasonlítással is megállapítható, hogy a két mű közötti egyetlen lényeges eltérés a beadó neve, akkor nem szerzői alkotásról, hanem bitorlásról beszélünk, melyet a törvény büntet(het). Ez azonban már egy másik történet.

Dr. Dudás Ágnes (dudas.agnes@abend.hu) ügyvédjelölt, az FSF egyik aktivistája. 2004-ben végzett az ELTE Jogtudományi Karán. Szakdolgozatát a szoftverek szerzői jogi védelméről írta, a 2003-as évet pedig e terület kutatásával a berlini Humboldt Egyetemen töltötte.

Látogasson el hozzánk!

Virtuális könyvesboltunk egyedülálló választékot kínál magyar és angol nyelvű számítástechnikai könyvekből.

KISKAPU Számítástechnikai Szakkönyvek

egyéni beállítások: saját címjegyzéket tárolhat, segítségével vásárláskor egy gombnyomással kitöltheti a kívánt postázási adatokat.

akciók: leértékelt könyvek 10-90% kedvezménnyel!

rendelési napló: nyomon követheti rendeléseit és azok aktuális állapotát (pl. folyamatban, utánrendelés alatt)

5% kedvezmény

témakörök: számtalan kategóriában böngészhet, és egy adott témakörre szűkítve is használhatja a keresőt.

www.kiskapu.hu